

DANUBEPARKS

**6. Simpozijum
KOPAČKI RIT '2017.**
Tikveš,
28.- 29.09.2017.

PUSTARE U BARANJI (2)

—

PUSTARA BODORFOK

Dr. sc. **Milan Ivanović**

PANON - institut za strateške studije, Osijek

Zdenko Samaržija, prof. hist.

PANON - institut za strateške studije, Osijek

Antun Matic

Nekadašnji stanovnik pustare Bodorfok

Uvodna napomena

Pustara je “prostrano zemljište koje se ne obrađuje već služi za stočarstvo, konjogojstvo i uzgoj svinja na otvorenom”. Naziv 'pustara' je slavenizirana mađarska riječ “puszta”, a označava prostranu ravnicu.

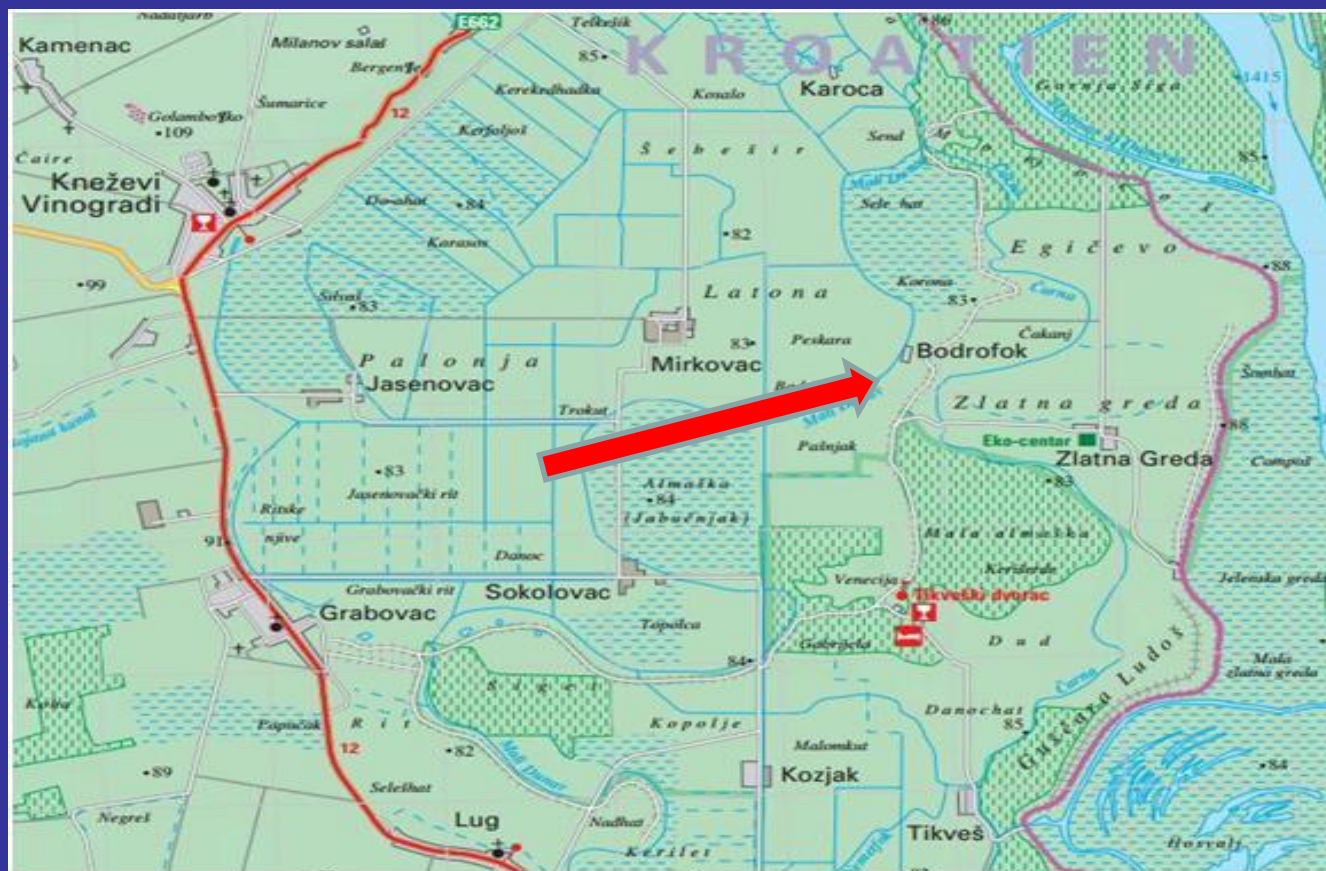
Krajem 18. i u 19. st. na području Baranje osnivane su pustare kao posebne proizvodne gospodarsko-socijalne zajednice za poljoprivrednu proizvodnju i sječu šuma. Krajem 19. i u prvoj polovici 20. st. pustare se grade kao urbanistički planirana ruralna naselja. Ova vrsta naselja u Baranji je u izumiranju zbog više socio-ekonomskih razloga; vremenom nestaju i padaju u zaborav.

Na području Kopačkog rita uz postojeće poznate pustare Kozjak, Podunavlje, Tikveš i Zlatna Greda bilo je još nekoliko pustara kojima se danas ne zna lokacija niti se spominju u stručnoj literaturi ni u javnim glasilima. Jedna od njih je i pustara Bodorfok.

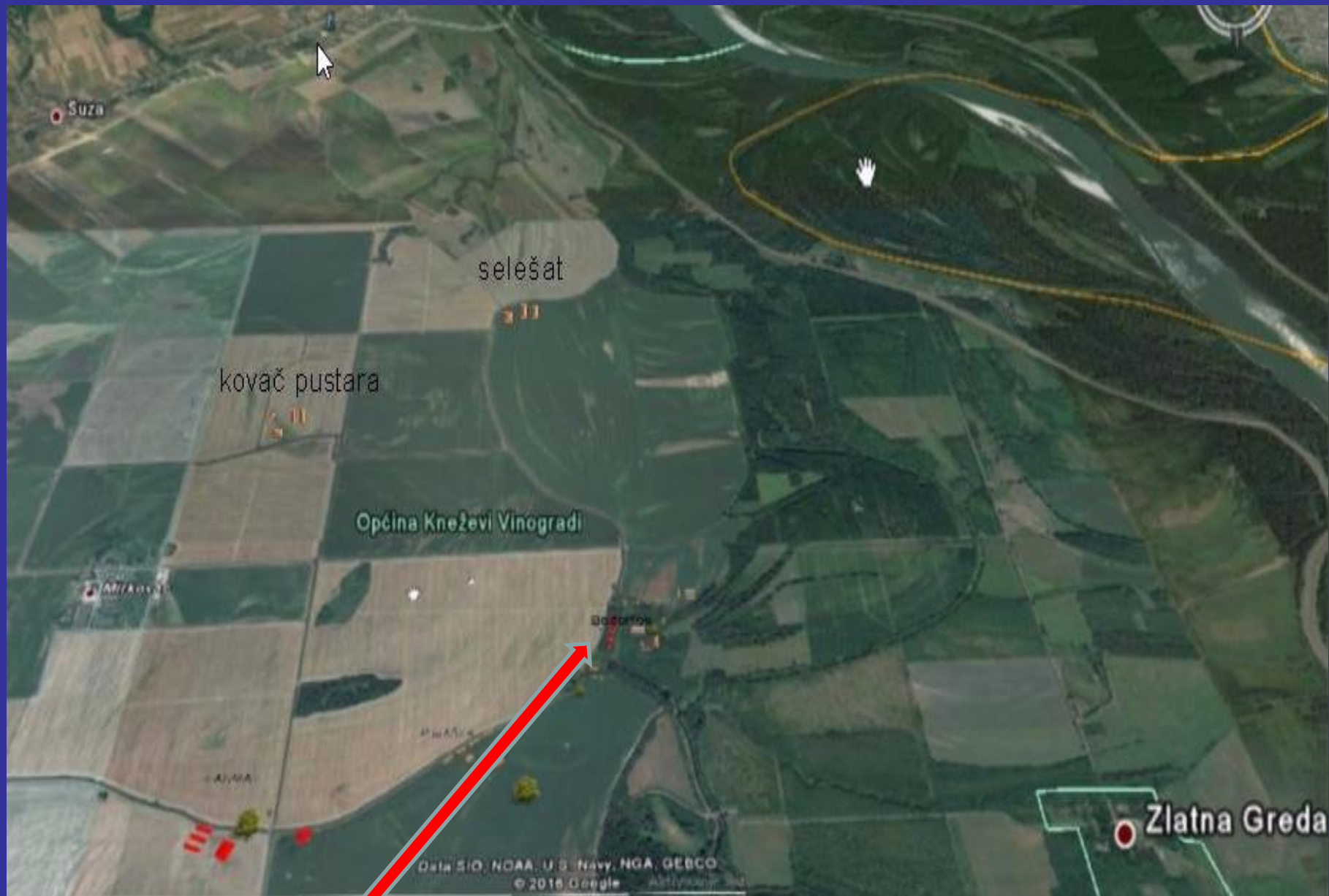
Cilj je ovog istraživanja prikupiti relevantne podatke o nastanku, razvoju i propadanju pustare Bodorfok

LOKACIJA PUSTARE BODORFOK

Pustara Bodorfof nalazila se u trokutu između pustara Mirkovac – Zlatna Greda i Dvorca Tikveš - uz kanal Mali Dunav (koji je povezivao ritove Almaska_Jabučnjak i Korona_Seles hat) te uz prugu uskotračne željeznice koja je povezivala Beli Manastir i Kazuk (pristanište na Dunavu). [slike 1 i 2]

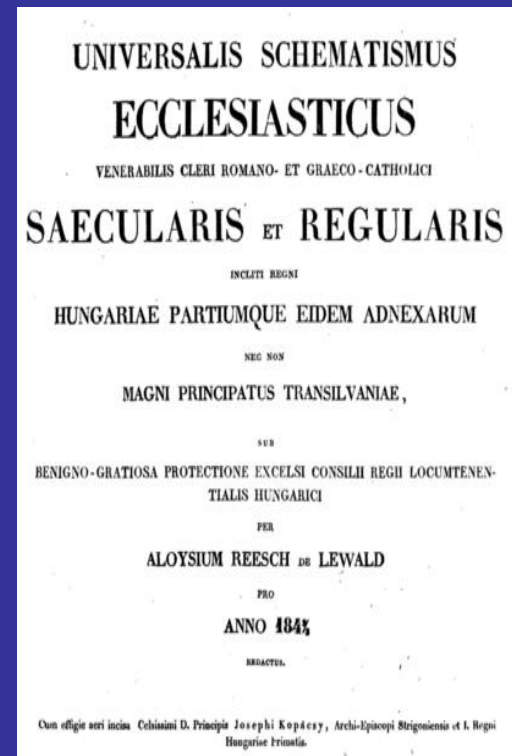
Slika 1
Lokacija pustare
Bodorfof [1]

Slika 2
Lokacija pustare Bodorfok [2]

Prvi pisani spomen pustare Bodorfok datira iz 1842. g. gdje se među naseljima općine Herczeg-Szöllös (Kneževi Vinogradi) spominje i **Bodorfok puszták** (pustara) na kojoj 1842. godine žive 4 osobe. [3]

DIOECESIS QUINQUE-ECCLESIENSIS		72					
	Cath.	GC.	Gru.	Aug.	Helv.	Jud.	SA.
ad S. Michael. Arch.	657	571	6	693	67		
— Keő *	16			261			
— Sepse *	67			701			
— Kalandos Insula	10				5		
— Bodorfok Pr.	4						
— Kazuk —	9						
— Szarvashát —	11						
Summa	1505	583	15	3173	144		

Slika 3 i 4
Faksimil stranica
mađarske statistike
[3]

Sorszám	Az anya- egyház neve	Leányegyhaza	Flókegyháza	Szórványai
10.	Haraszti.	—	—	Vladislavei, Dopsin, Koprivna pusztáikkal és Sodo-lovei puszta.
11.	Herczeg- szöllős.	—	—	Albertfalva község, Bodorfok, Bokroshát, Frigyesföld (Keselyüs), Jesseföld (Öhöl), Mitvár, Nyerges, Rampeltföld, Tapoleza (Sehesér) puszták.
12.	Karancs	—	—	Baranyalőcs, Baranyavár, Bengé, Bezedek, Bolmány községek, Braidafeld puszta, Eszék-villányi vasutvonal, Ivándárda, Kácsfalu, Lipova, Pélmonostor, Sárok községek, Sudaras puszta, Szent-istván község.

Slika 5

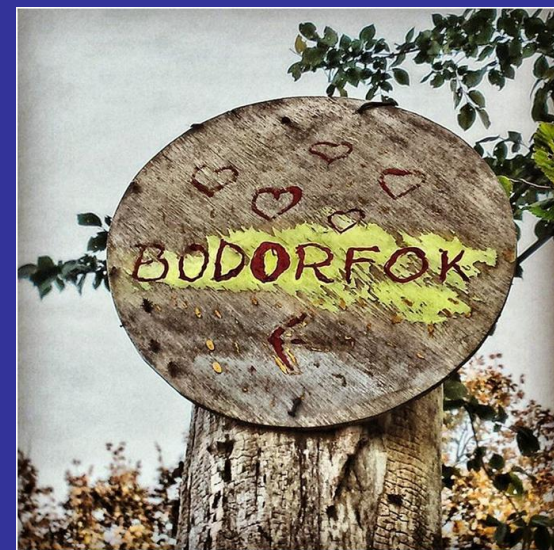
PROIZVODNJA NA PUSTARI BODORFOK

Na pustari Bodorfok bilo je tovilište svinja Beljskog vlasništva/kasnije Kombinata "Belje" na kojem je 1950-tih godina upravitelj bio Franjo Nađ [5]

Slika 6

Raspored objekata na pustari Bodorfok - crtež Franje Petkovića - nekadašnjeg stanovnika pustare (prema sjećanju) [6]

Slika 7

Instalacija za sjećanje [7]

Na pustari je živjelo i radilo 18 obitelji: **Banović, Barić, Bede, Čupić, Dervišević, Dumančić, Hes, Levačić, Maksimović, Marković-Vidović, Matić, Nađ, Ninić, Petković, Purgar, Tomić, Večerinović, Zorec i Zrno.** [5]

Slika 8 i 9
Stanovnici pustare Bodorfok (1960-tih [6])

Potrebne sirovine i hrana za proizvodnju i prehranu stanovnika dovozila se uskotračnom željeznicom (pogon parna lokomotiva, tzv. Čiro); gradnja pruge je počela 1906. i trajala do 1915. g. Uskotračna željeznica je povezivala pustaru **Zeleno Polje** (zapadni dio Baranje, tj. Be-li Manastir – Brestovac – Jasenovac – Mirkovac– Sokolovac – Zlatna Greda – sa **pris-tataništem Kazuk na Dunavu** (istočni dio Baranje). Posljednja dionica ove pruge od Sokolovca do Kneževih Vinograda puštena je u promet 1952. g. Kombinat "Belje" donosi 1957. g. odluku o postupnom ukidanju 120 km uskotračne željeznice zbog nerentabilnosti. Taj proces traje do 1962. g. kada je željeznice ukinuta. No, ovom prugom prijevoz se i dalje obavljao uz konjsku vuču; prevozio se materijal, ali i ljudi. [5] [8]

Slika 10
Ostatci željezničkog mosta uskotračne
pruge kod Bodorfoka [6]

Bodofork je doprinosaio razvoju Kombinata "Belje" do sredine 1970-tih godina; poslije poplave 1965. i 1972. g. počelo je raseljavanje stanovnika i radnika (na pustaru Mirkovac), a kasnije i rušenje objekata.

Slika 11 i 12

Stanovnici pustare Bodorfok (1960-tih [6])

Promjene u tehnologiji poljoprivredne proizvodnje i izgrađeni veliki industrijski kapaciteti u većim mjestima Baranje - na području Kombinata "Belje" uvjetuju postupno napuštanje pustara - pa tako i Pustare Bodorfok.

Nedovoljno razvijena komunalna infrastruktura - prije svega škole, zdravstvenie i druge ustanove - ubrzavaju proces napuštanja pustara - pogotovo nakon poplava 1965. i 1972. godine.

Tablica 1 Broj stanovnika pustara na području Kopačkog rita.

Pustara	1842.	1880.	1900.	1910.	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.	2011.
Bodorfok	4	18				
Kozjak	438	261	870	597	403	407	201	140	93	58
Podunavlje	19	125	495	317	348	286	43	2	2	1
Tikveš	19	153	111	153	167	94	73	29	10
Zlatna Greda	142	671	443	434	346	57	46	12	6

[1] [9]

Napomena: Prilikom državnih popisa stanovništva (od 1880. do 1971.) podaci o broju žitelja za pustaru Bodorfok uključeni su u općinsko središte Kneževi Vinogradi.

OSTAJU SJEĆANJA

Neki od stanovnika pustare Bodorfok (koji žive u raznim mjestima u Hrvatskoj i Sloveniji) poneke godine obiđu prostore na kojima se nalazila njihova pustara.

Slike 13 i 19

*Krajoblik do i oko pustare Bodorfok (2000-tih
(Foto: Franjo Petković (Maribor, Slovenija) [6])*

ZAKLJUČAK

Krajem 18. i u 19. st. na području Baranje osnivane su pustare kao posebne proizvodne gospodarsko-socijalne zajednice za poljoprivrednu proizvodnju i sječu šuma. Krajem 19. i u prvoj polovici 20. st. pustare se uređuju i grade kao urbanistički planirana ruralna naselja.

Zbog promjena u tehnologiji poljoprivredne proizvodnje i izgrađenih velikih industrijskih kapaciteta, u većim mjestima Baranje, pustare su u procesu izumiranja; vremenom nestaju i padaju u zaborav.

Jedna od tih pustara - koja više ne postoji i zaboravljena je - je i pustara Bodorfok.

Prikupljeni su neki od bitnih podataka o pustari Bodorfok, no za stvaranje cjelovite slike o nastanku i razvoju ove pustare potrebno je nastaviti istraživanje.